

HS/VM/RL/EH

7.9.2022

Opetus- ja kulttuuriministeriö

kirjaamo.okm@gov.fi

Opetus- ja kulttuuriministeriö on pyytänyt lausuntoja ehdotuksesta kulttuuriperintöstrategiaksi. Lausunnot on pyydetty toimittamaan opetus- ja kulttuuriministeriölle viimeistään 31. elokuuta 2022. Määräaikaan mennessä lausunto oli jätettävissä lausuntopalvelun kautta. Lausuntopyyntöä ei jakelulistan kirjauksesta poiketen ole saapunut Varsinais-Suomen liittoon. Varsinais-Suomen liitto sai elokuun lopulla lausuntopyyntöä kysyttäessä lisäaikaa lausunnonleen 7.9. 2022 klo 16:15 asti. Lisäajalla annettava lausunto tulee lähettää suoraan Opetus- ja Kulttuuriministeriön kirjaamoon osoitteeseen kirjaamo.okm@gov.fi sekä kopiona Mirva Mattilalle viestiotsikolla ”Varsinais-Suomen liiton lausunto ehdotukseen kulttuuriperintöstrategiaksi - VN/1364/2021”. Varsinais-Suomen maakuntahallitus käsittelee lausunnon seuraavassa kokouksessaan 26.9.2022.

Strategian laatiminen perustuu pääministeri Sanna Marinin hallitusohjelman tavoitteeseen. Strategian laatiminen toteuttaa myös Euroopan komission 2018 hyväksymää eurooppalaista kulttuuriagenda (European agenda for culture). Strategian tavoitteena on toimia toimeenpanon välineenä Euroopan neuvoston puiteyleissopimukselle kulttuuriperinnön yhteiskunnallisesta merkityksestä (ns. Faron sopimus). Lisäksi strategian tavoitteena on osaltaan edistää YK:n kestävän kehityksen toimintaohjelma Agenda 2030:n tavoitteiden saavuttamista.

Kulttuuriperintöstrategian lähtökohtana on monimuotoisen aineellisen, aineettoman ja digitaalisen kulttuuriperinnön ja kulttuuriympäristöjen vaaliminen, kehittäminen ja hyödyntäminen koko yhteiskunnan voimavarana. Tavoitteena on, että kulttuuriperintöä arvostetaan ja sen suojeleminen ja vaaliminen ovat kaikkien yhteinen tehtävä.

Strategiassa on neljä tavoitelukua, joissa painottuvat ihmisten ja yhteisöjen omistajuus, vastuu ja osallistumismahdollisuudet kulttuuriperinnöstä, kulttuuriperintö osana ekologista kestävyttä, osaamisen ja oppimisen tukeminen ja vahvistaminen sekä kulttuuriperinnön taloudellisen potentiaalin kestävä hyödyntäminen. Tavoitteissa on huomioitu läpäisevästi tieto ja taidot, digitaalisuus, alueellisuus, paikallisuus sekä kansainvälisyys. Tavoitelukuihin sisältyvät myös toimenpidelinjaukset.

Varsinais-Suomen liiton vastaukset lausuntopalvelussa esitettyihin kysymyksiin:

”Mikä on näkemyksenne strategian tavoitteista ja toimenpidelinjauksista yleisesti?”

Kulttuuriperintöstrategia on modernin yhteiskunnan kehitystahdissa tarpeellinen työväline, mikäli se onnistutaan kohdentamaan ohjaavasti. Lausuttavana olevan Kulttuuriperintöstrategian kokonaisuus on kunnianhimoinen ja kaikenkattavana jopa ylevä.

”Mikä on näkemyksenne strategian tavoitteista ja toimenpidelinjauksista oman toimialanne tai tehtävänne näkökulmasta?”

Kulttuuriperintöstrategian tavoitekehikko tukee hyvin Varsinais-Suomen liitossa valmistellun ja viimevuonna vahvistetun Varsinais-Suomen maakuntastrategia 2040+ linjauksia ymmärtää Varsinais-Suomen niin rikas kulttuuriympäristö kuin monikulttuurinen toimintaympäristökin

alueella vahvoina kehittämisen lähtökohtina. Varsinais-Suomen maisemassa vaikuttava kulttuuriperintö ansaitsi ensimmäisen oman maakuntakatsauksensa jo keväällä 2021. Varsinais-Suomen liiton toimintaympäristössä kulttuuriperinnöllä ja sen huomioimisella on juurtunut jalansija, jota nyt laadittava valtakunnallinen strategia entisestään vahvistaa.

”Kommenttinne lukuun 5.1”

Kulttuurisen omimisen huomioiminen ja kirjaaminen on erittäin tärkeä huomio, koska tämä on akuutti aihe ajassa.

”Kommenttinne lukuun 5.2”

Luku on strategiakokonaisuudessa erittäin tärkeä. On hienoa, että hiilijalanjäljen lisäksi puhutaan hiilikädenjäljestä, tähän kytkeytyy merkittävä potentiaali.

”Mahdolliset muut strategiaehdotusta koskevat huomionne.”

Strategiaehdotus liikkuu huomaamatta hyvin laajoista ilmiöistä yllättävän yksityiskohtaisiin huomioihin. Asiatarkennusten lisäksi tarkennusta kaipaa myös maininnat toimijatahoista, joiden odotetaan toimeenpanevan strategiaa. Nyt esimerkiksi maakuntien liitot lakisääteisistä aluekehitys- ja maakuntakaavoitustehtävistä (huom. MRL 5 §, 28 §) vastaavina viranomaisina jäävät huomiotta. Maakuntakaavoituksen yhteydessä yhteistyössä alueellisen vastuumuseon kanssa tehdyt ja tehtävät selvitykset ovat lähtökohtana kulttuuriperinnön vaalimiselle kaikilla kaavatasoilla ja rakentamisessa.

Strategiassa pyritään huomioimaan mahdollisimman paljon kulttuuriperintöön liittyviä näkökulmia. Ensimmäisen kulttuuriperintöstrategian ollessa kyseessä strategian selkeydelle olisi eduksi rajata ehdotuksessa käsiteltäviä aiheita.

”Strategian valmistumisen jälkeen on tarkoitus laatia erillinen toimeenpanosuunnitelma. Pidättekö tätä tärkeänä? Jos kyllä, niin miksi?”

Kyllä. Strategiaehdotuksen aihealuekirjo on kokonaisuutena liian laava toimeenpantavaksi ilman selkeää toimeenpanosuunnitelmaa.

Toimeenpanosuunnitelman lisäksi, tai osana sitä, kulttuuriperintöstrategiaan ylitason strategiana voisi sisältyä listaus kulttuuriperinnön teemoihin läheisesti linkittyvistä muista ohjaavista strategioista. Varsinais-Suomen liitto on hiljan lausunut mm. kulttuurimatkailun kansallisen kehittämisen tiekartasta, mikä aiheiltaan tulee hyvin lähelle nyt lausuttavana olevaa strategiaa.

”Millaisia osallistamisen tapoja haluaisitte toimeenpanosuunnitelman laatimisessa käytettävän?”

Osallistamisessa tärkeää on poikkialaisuus/-hallinnollisuus ja sektorien välisyys sekä eri toimijoiden sitouttaminen strategian jalkauttamiseen. Strategiaehdotuksessa on poikkihallinnollisuus ja eri sektorien välisyys poikkialaisuus jo hyvin huomioitu useissa kohdissa. Myös vaatimus riittävästä resursseista on kirjattu.

Jo hyväksi käytännöiksi todetut toiminnan mallit on hyvä huomioida laadittavassa toimeenpanosuunnitelmassa.

”Millaisena näkisitte oman tai edustamanne tahon roolin strategian toimeenpanossa?”

Maakunnan liitoilla on jo lakisääteisten tehtäviensä vuoksi tärkeä rooli kulttuuriperintöstrategian jalkauttamisessa eri alojen alueellisten ja paikallisten toimijoiden keskuuteen. Varsinais-Suomen

liitossa kulttuuriperinnön vaalimiseen tähtäävä yhteistyötä on tehty johdonmukaisesti jo vuosikymmeniä mm. rakennetun ympäristön inventointien ja tiedonjaon kehittämisessä sekä alueellisten kulttuurifoorumien muodossa. Alueellisen vastuumuseon (ent. maakuntamuseo) ja liiton yhteisessä kirjasarjassa on julkaistu 16 Varsinais-Suomen rakennuskulttuurista, kulttuurimaisemasta ja -perinnöstä kertovaa teosta. Edellä mainitusta johtuen on valitettavaa, että lausuntoaika jäi Varsinais-Suomen liiton osalta lyhyeksi. Varsinais-Suomen liitto toivookin jatkossa kaikki lausuntopyynnöt sähköisinä kirjaamoon, jotta ne varmasti saapuvat perille.

Varsinais-Suomen liitto

Heikki Saarento
suunnittelujohtaja